

Ons milieu

Konkrete uitwerking van een project

Ook in het vijfde leerjaar is de lente elk jaar het seizoen om wat te gaan werken rond natuur. U leest de beschrijving van enkele onderdelen van het laatste project, dat achteraf die naam kreeg ; ons leefmilieu. In de hoop dat u er iets van kan gebruiken.

Afspraken maken

Als de projektperiode, die tot zes weken zal uitlopen, begint, dienen enkele specifieke afspraken gesteld :

- 1) Iedereen zorgt zelf voor materiaal en ideeën om lessen te vullen over ons milieu.
- 2) Leerrijke teksten kan je afgeven om voor iedereen te kopiëren.
- 3) Wie maakt de klas mee groen ?
- 4) Wie wil thuis alvast een proef opzetten over natuur ?
- 5) We zoeken muziek over natuur, op plaat of cassette.
- 6) Elke dag kan je ideeën en meningen kwijt op de muurkrant.
- 7) Je kan zelf een gedicht maken, een tekenfilmpje uitvinden, een rebus of kruiswoord ineen zetten, een verhaal verzinnen, een slogan bedenken, een dier uitvinden.
- 8) Elke vrijdag vertrekt de post naar onze klaskorrespondenten. Schrijf je ze ook iets over ons project ?
- 9) We stellen elke week samen een werkplan op voor de volgende week.
- 10) Iedereen geeft een spreekbeurt. Je kan daarvoor een boek uit de projektbibliotheek gebruiken.
- 11) Je moet alle dagen je projektschrift netjes in orde brengen. Elke keer er wat bijkomt, moet je ook aan illustraties denken. De inhoudstafel van je schrift bevat telkens de titel en het nummer van de bladzijde.

Wat wil ik graag doen / Wat ik wil leren in dit project

Een algemene rondvraag. De kinderen krijgen de week voor we ermee beginnen de tijd om de inhoud van het project mee te bepalen. Van de binnengekomen voorstellen maken we één lijst, die we dan bespreken en er worden enkele activiteiten uitgekozen, waarmee het weekplan wordt opgevuld. Het feit dat de kinderen in samenspraak het programma van het project klaarmaken, heeft tot gevolg dat ze zich allemaal hard inzetten om dit ook waar te maken. Langs de andere kant is het verschuiven of schrappen van iets

wat gepland was, voor hen een moeilijk te kraken noot. Het is zo gezegd, dus moet het ook zo gebeuren ! Natuurlijk handelt de helft van de binnengekomen voorstellen over het inrichten van wandelingen. Vandaar de specifieke vraag : wat willen jullie leren in de klas ? Daar komen zeer zinnige dingen uit :

- hoe men dieren kan verzorgen
- lezen over dieren en erover komen vertellen
- een identiteitskaart opstellen van een dier
- een plant meebrengen en erover leren
- de insecten op het veld vergelijken met die uit het bos

Dokumentatiebronnen

Elk projekt begint ook met het opsommen van een lijst boeken en materialen, die in de volgende periode dienstig kunnen zijn. Dikwijls hebben kinderen wel iets in hun bereik, maar denken ze er niet direkt aan. Vandaar een eerste werk voor hun nieuwe schrift : een bronnenlijst. Worden hierin vernoemd : boeken, posters, bloemen, planten, dieren, vissen, vogels, verschillen tussen landschappen, de natuur in andere landen (waar ik op vakantie geweest ben), grotten, postzegels, de kringloop van het water, Pandakrantjes...

Gedichten maken

Terwijl de weken vorderen, en de kinderen een aanbod krijgen van dichtwerk van "echte" dichters, zijn er steeds meer die zelf aan de slag gaan. Tussen het kaf is altijd wel koren te vinden, dat aan het prikbord komt, of een enkele keer ook door heel de klas wordt overgenomen in het projektschrift. Een uittreksel uit een gedicht dat vier vellen beslaat, geschreven door Erik :

*De natuur
is niet te koop.
Ze is te duur
dus er is nog hoop
dat de natuur blijft leven.
Bomen, bloemen, dieren zijn van grote waarde.
De natuur is het grootste deel van moeder aarde.*

*Kijk eens aan,
die goeie das,
die bijna uitgeroeid was.
Hij is een prooidier,
we zien hem zelden hier.*

*En kijk,
die oude boom
dat is een Eik.*

*Hij is al oom,
naast hem staat een jonge boom.*

*In het bos
zijn veel planten.
Alle dieren lopen er los.
Je ziet er bomen langs alle kanten.*

Geneeskrachtige kruiden

Lies geeft er een spreekbeurt over. Ze heeft veel potjes bij. Eigenlijk wordt het eerder een les over geuren. Er ontstaat spontaan een gesprek met de klas, want andere kinderen kennen nog andere genezende- en ook lekkere kruiden. Benita schrijft hierover in ons projektboek : *Heb je al eens gehoord van anijs ? Wie slapeloosheid heeft, die kan best anijsmelk drinken. Hier heb je het recept. Melk met anijszaad aan de kook brengen, dan de melk in een tas gieten met een zeefje er bovenop. Zo blijft 't anijszaad uit de melk. Heet opdrinken en direkt naar bed gaan. Je zult zien : je zult slapen als een roos !*

Het dierenrijk

Elkeen heeft een dier uitgekozen, waarover wat wetenswaardigheden te vertellen vallen. Om die informatie op een overzichtelijke manier samen te vatten, maakt ieder op een dubbel te vouwen steekkaart, een identiteitskaart op van "zijn dier". Op de voorkant prijkt een rond embleem, voorstellend de leeuw, als koning der dieren. Rond dit wapen de letters "Dierenrijk". Onderaan : identiteitskaart van de ... uitgereikt door ...

Bij 't openvouwen springt een foto of tekening van het dier, waarop een ronde stempel van de school, in het oog. Verder dient ingevuld : soort, familie, uitzicht, voedsel, levensgemeenschap, vijanden, voortplanting, bijzonderheden en bron van deze informatie. Tenslotte wordt het dokument vervolledigd met een pootafdruk, bij gebrek aan handtekening.

Het plantenrijk

We houden verschillende activiteiten in verband met planten. Vooreerst werd uit de lijst voorstellen voor uitstappen een bezoek uitgekozen aan de Nationale Plantentuin te Meise. Het is echt waar een plantenpaleis ! We krijgen er elk een aantal werkbladen mee om later te bewerken. Daarin staan de hoogtepunten van het bezoek herhaald : de ananas, de bekerplant, katoen, de bananenboom, de coca-plant, de colaplant, cacao, citrusvruchten. De reis gaat per trein, metro en tram. Dat geeft dan weer aanleiding

om vooraf in de klas het spoorboekje functioneel te gebruiken.

Een ander hoogtepunt in het projekt vormt het bestuderen van de natuur in andere landen. Pim was naar Finland geweest in de vakantie en toont zijn dia's. De Chileense ouders van Jorge komen de oneindig verscheiden landschappen van hun land voorstellen in de klas. Op de duur hebben we het over zoveel verschillende landen, dat we ze op kaart moeten gaan zetten, en er een landenlijst over opstellen :

Land	Plant / Dier	Soort / Familie	Vlag
.....

Doen voor groen

Onder het motto : wil je eerbied voor de natuur aankweken, dan moet je ze de pracht ervan laten smaken.

De klas wordt omgetoverd in een plantenserre. Elke zaai-groep van 4 kinderen heeft een viertal soorten zaad meegebracht, dat in potjes moet terecht komen. Bladgrond, potjes, naamplaatjes : aan alles is gedacht. Eerst aandachtig de plantenvoorschriften nalezen. Vanaf vandaag zal elke zaaigroep wekelijks de verst uitgekomen plant opmeten en natekenen op een groeitabel. Nu het lente is, is er keuze van zaad genoeg. We kiezen liefst plantjes die snel uitkomen, zoals tuinkers op vochtige watte gestrooid. Op de dag dat de tentoonstelling over het project geopend wordt, leest iedereen in tuinkersletters : welkom !

Het groene ruimte onderzoek

De kinderen verklaren wel dat ze allemaal nog een stukje groen in de buurt hebben, waar ze rustig kunnen gaan spelen. We doen toch maar een onderzoekje om te weten hoe groen onze buurt wel is : kijk allemaal uit je doppen op weg naar huis en let op al wat groen is.

1. Welk deel van de weg van school naar huis heeft veel groen ?

SCHOOL
THUIS
 2. Duid aan op de lijn welk groen openbaar is, toegankelijk voor alle publiek, en welk groen op privéterrein staat :

SCHOOL
THUIS
 3. Tel 100 ramen van huizen. Bij hoeveel is er groen te zien ?
 4. Welke bomen groeien in mijn tuin ?
 5. Welke groenten heb ik in mijn tuin ?
 6. Oppervlakte van de tuin meten.
- Alvast geen saai huiswerk voor 'n keertje.

Woordenschat

In de loop van het projekt ontdekken we dat onze taal een schat aan woorden bevat die met natuur te maken hebben. Zo verzamelen we een hele resem vergelijkingen met dieren :

zo sluw als een vos	zo vet als een os
zo koppig als een ezel	zo gezond als een vis
zo sterk als een beer	zo ziek als een hond
zo traag als een slak	zo vals als een kat
zo vet als een varken	zo trouw als een hond
zo stil als een muis	zo fier als een pauw
zo groot als een olifant	zo klein als een muis
zo glad als een paling	zo dood als een pier
zo rood als een kreeft	zo doof als een kwartel
zo bang als een wezel	zo nijdig als een spin
zo slim als een uil	zo mak als een lam
zo vies als een varken	zo moedig als een leeuw
zo lenig als een aap	zo gek als een aap

Ook een kollektie spreekwoorden met dieren leggen we aan. Elk spreekwoord wordt door één kind uitgetekend. Op de achterkant komt spreekwoord en verklaring. De tekeningen worden samengebundeld tot een dierenspreekwoordenboekje. Wanneer je het doorbladert, moet je bij bekijken van de tekeningen de spreekwoorden trachten te achterhalen die worden uitgebeeld. Soms is het gemakkelijk te vinden, soms ook niet... Voorbeelden :

Wie zal de kat de bel aanbinden ?

Een ziekte komt te paard en gaat te voet.

Blaffende honden bijten niet.

Het paard achter de wagen spannen.

Als 2 honden vechten voor 1 been, loopt de 3e ermee heen.

Wat baten kaars en bril, als de uil niet zien en wil.

Geef een ezel haver, hij loopt toch naar de distels.

Je moet het vel van de beer niet verkopen voor hij geschoten is.

Als de kat van huis is, dansen de muizen.

De bokken en de schapen scheiden.

Een ezel stoot zich geen tweemaal aan dezelfde steen.

Van de os op de ezel springen.

Hoog op het paard zitten.

Een kat een kat noemen.

Iedere vogel zingt zoals hij gebekt is.

Beter één vogel in de hand dan 10 in de lucht.

Met de kippen op stok gaan.

Zijn schaapjes op het droge hebben.

Al draagt de aap een gouden ring, toch blijft hij steeds een lelijk ding.

Parels voor de zwijnen gooien.

Het venijn zit in de staart.

Hulp bij het uittekenen van deze spreekwoorden wordt geboden door Pieter Breugel, die zo eens, om zich te vermaken allicht, meer dan 130 spreekwoorden op doek heeft gezet.

Maar wist u ook welk spreekwoord er verdoken zit in het zeil van het bootje, waarop de schilder een oog getekend heeft ?

Juist, een oogje in het zeil houden...

Interview

We nemen de gelegenheid te baat om de lessen over natuurbescherming - wat kunnen wij daar nu aan doen ? - te stofferen met een bezoek aan een plaatselijke milieuvereniging. Daar is wel iemand die op de vragen van de kinderen wil antwoorden. Wijzelf brengen een bezoek aan de Pandaclub, waar we nog een prachtige dokumentatiemap aan overhouden.

Natuur en reclame

Breng uit tijdschriften reclameboodschappen mee, waarin natuur voorkomt. Zo luidt de opdracht. De oogst is opmerkelijk uitgebreid : margarine, banken, auto's, snoep... eigenlijk is geen enkel merk er "vies" van om natuur te misbruiken. De natuur is tegenwoordig zover weg, dat we er best terug naartoe zouden willen. Deze drang naar de natuur vormt het ideale decor voor de reclameboodschap. Wij amuseren ons ermee om de tekst van die boodschap tegen het produkt zelf te keren :

Spawater is zeker gezond, maar kraantjeswater is het ook en kost merkelijk minder.

De wol die deze juffrouw draagt is natuurlijk natuurlijk, maar de schmink niet, hoor !

Ruil storende geurtjes tegen de frisheid van X : Wie de natuur in huis wil, kan ook gewoon het raam openzetten, of na gebruik van het toilet een lucifer aansteken.

Vleesextrakt, oergezond, zegt u ? Lekker wandelen buiten is nog veel oergezonder.

Proeven beproeven

Proefondervindelijk leren is tien keer meer waard. Waarom dan geen proefjes verzinnen om te bewijzen dat een plant inderdaad zowel lucht, licht als water nodig heeft om te groeien ? Door één van deze elementen weg te nemen, zal de groei bemoeilijkt worden. Geef aan één van twee even ver opgeschoten plantjes gewoon verder water, en laat de andere droog staan. Welke symptomen stellen we vast ? Steek een aardappel-met-scheut in een van te voren zwartgemaakte schoendoos, waar maar een kiertje licht in kan. Wat gebeurt er met die scheut ? Zet een witloofplant na een tijdje groeien in het donker, nu in volle

licht : wat gebeurt er ? De kinderen komen zelf ook aandragen met natuurkundige experimenten, die ze in de klas komen demonstreren :

Hoe kan je onzichtbare inkt toch leesbaar maken ?

De met citroensap geschreven tekst boven de vlam houden.

Hoe kan je een gekookt van een rauw ei onderscheiden ?

Een gekookt ei draait sneller rond omdat het eiwit gestold is.

Hoe kan je weten of een ei vers is of rot, zonder het te openen ?

Een vers ei zinkt in zout water, een oud ei zweeft, een rot ei drijft boven.




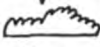














Hoe kan je een glazen staaf elektrisch opladen ? Wrijven.















Waarom overstroomt een boordevol glas niet als je er nog munten bij in gooit ? Het water gaat bol staan.

Hoeveel muntjes kunnen erbij voordat de eerste druppel valt, denk je ? Probeer maar, na 't afsluiten van de weddenschappen...

Tekenverhaal


Schrijf een verhaal dat zich afspeelt in de natuur. Maar zorg ervoor dat je zoveel mogelijk woorden kunt vervangen door een eenvoudig tekeningetje. Net zoals de moeilijke woorden in een tekst voor het eerste leerjaar...


Wat er gebeurde in het  !
Ik wandelde eens in het , tot ik plots' een  zag. Daarna hoorde ik een tak kraken. Ik dook in de . Er kwam een  aan!
Hij keek naar de  en zei : "verdorie vandaag nermal niet !"
Toen liep de  door.
"Ik volg hem !", dacht ik.
Ik sloop de  uit en volgde de .
Het was een hele lange  waar hij heen moest.
Ten slotte kwamen we aan een .
Er stonden veel gewapende  voor de .
Naast de  lagen doodde .
De  ging naar binnen.
Er stond een  vlak naast de .


Ik klom in die  en dan op het dak.
 Op het dak was er een .
 Ik tilde het op en kroop de  binnen.
 Op de vloer was niets anders te zien dan een .
 Ik wist genoeg. De    zaten onder het .
 Toen klom ik terug op het dak en via het dak in de .
 Ik liep naar het politiebureau, en legde alles uit.
 Toen we aankwamen aan de  arresteerden de
 agenten alle  , en ik? 
 Ik zette mijn wandeling in het  door!


Leuk Godts.


Verklaring:

 = bos


 = klim

 = stroik


 = stroper


 = weg

 = hut

 = boom

 = dakraam

 = hok

 = konijner

Tentoonstelling

Andere klassen worden uitgenodigd om te komen kijken naar wat we in dit projekt geleerd en bestudeerd hebben. Pronkstuk op de tentoonstelling : onze eigen plantentuin. ook zijn de kinderen zeer fier op hun projektschriften, die rijk tot zeer uitvoerig versierd werden, en ook op het plakboek dat over het projekt is samengesteld en dat vanaf nu wordt opgenomen in het dokumentatiecentrum van de school. Tot slot het grote vers, door 30 kinderen samen opgesteld, en dat dient om uit te nodigen voor een bezoekje.

"Liefste kinderen, nu allen luisteren
stop met praten, ook met fluisteren
want kinderen allemaal :
hier komt voor jullie een mooi verhaal !
Dit gedicht gaat over natuur
't is wel lang, maar toch geen uur.
Daarover leerden wij in de klas
je mag zeker zijn dat 't prettig was.
Planten, bomen en de dieren
zijn 't, die de natuur versieren.
De natuur is als een droom :
uit één pitje groeit een boom.
Je plant een zaadje in een pot
en je denkt : ik ben wel zot,
maar een beetje later
met behulp van zon en water
komt er toch een plantje -
pas op : af met je handje !
In de klas hebben we proeven verricht
sommige zonder, andere mét licht
en wat is er toen mee gebeurd ?
Kom maar kijken, elk zijn beurt.
De natuur is toch zo mooi
maar mensen maken veel rotzooi
en waar moeten ze het kwijt ?
Dat is voor dier en plant tot spijt :
ze gooien alles in het bos
op het gras of in het mos.
Heel ons land wordt een vuilnishoop
er is meer afval dan natuur te koop.
Domme mensen strooien 't vuil in 't rond,
... maar kijk nu hier eens op de grond !
Ik zie 't van hier...
daar ligt ook al papier !!!
Doen jullie astublief mee : beschermen
de natuur, de klas, de bermen.
Anders verandert de natuur
in nog minder dan een uur
in een grote vuilnisbelt
en dat moet hier toch wel vermeld :
daar zijn heelwat mensen tegen
die om groen zelfs heel veel geven.
Maar ze staan daar en elkeen vroeg

we zijn nog niet met genoeg
want de dieren zijn in nood
vele soorten zijn al dood.
Wie van deze klas zal mee gaan zorgen
vanaf vandaag maar ook nog morgen :
Hou onze speelplaats toch mee mooi
dan hebben we hier al geen rotzooi.
Hou de speelplaats rein : uit en amen -
Ik tel nu de vingers samen !

Wil je nog meer weten over natuur
kom dan kijken voor een uur
jullie mogen komen naar vijfbee
maar breng elk een centje mee
dat geld zullen we niet stelen
maar schenken aan broederlijk delen.
En : wil je proeven van tuinkers :
in onze klas is 't lekker vers !!!

Welkom !

"

Kristiaan Magnus, Stedelijke Basisschool Park Leuven,
Kortbeeklosestraat 31, 3043 Bierbeek